

**Evaluering af fradrag for
frivilligt, ulønnet arbejde**
Rapport

25. november 2016

Indhold

Indhold	2
Resume	3
1 Indledning	6
1.1 Forsøg vedrørende fradrag for frivilligt, ulønnet arbejde	6
1.2 Definition af frivilligt, ulønnet arbejde	6
1.3 Deloittes evaluering	7
2 Omfang og karakteristik af frivilligt, ulønnet arbejde	9
2.1 Omfang af frivilligt, ulønnet arbejde og brug af forsøgsordningen	9
2.2 Dagpengemodtageres brug af forsøgsordningen	12
2.3 Karakteristik af dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde	13
2.4 Opsamling	14
3 Fortrængning af lønnet arbejdskraft	16
3.1 Mulige fortrængningseffekter af frivilligt, ulønnet arbejde	16
3.2 Opsamling	18
4 Betydning af frivilligt, ulønnet arbejde for lediges dagpengeperiode	19
4.1 Betydning af frivilligt, ulønnet arbejde for længden af dagpengeperioden	19
4.2 Betydning af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde for længden af dagpengeperioden	20
4.3 Opsamling	21
Bilag A: Evalueringens design	22
Analysedesign for evalueringen	22
Kortlægning af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde	22
Deskriptiv analyse af lediges frivillige, ulønnede arbejdes fortrængning af lønnet arbejdskraft	26
Deskriptiv analyse af betydningen af lediges frivillige, ulønnede arbejde for længden af dagpengeperioden	28
Bilag B: Datagrundlag for evalueringen	31
Registerdata	31
A-kassernes indberetninger	31
Spørgeskemaundersøgelse	32
Bilag C: Litteraturliste	35

Resume

I oktober 2014 præsenterede den daværende regering (Socialdemokraterne og Radikale Venstre) udspillet *Lettere at være frivillig*. Udspillet omfattede 10 initiativer, der tilsammen skulle gøre det lettere at være frivillig i Danmark. Et af de 10 initiativer, *Bedre vilkår for frivillige på overførselsindkomster*, vedrører dagpenge- og efterlønsmodtagere.

Det var med initiativet *"... vigtigt for regeringen, at ledige og efterlønsmodtagere kan bidrage med en frivillig, ulønnet indsats uden fradrag i deres ydelser – så længe den frivillige indsats ikke erstatter lønnet arbejdskraft, ikke udføres på det almindelige arbejdsmarked og ikke forlænger ledighedsperioden for den ledige."* Initiativet er udmøntet i en toårig forsøgsperiode gældende fra 23. marts 2015 til 20. marts 2017. Med de almindeligt gældende regler kan dagpengemodtagere arbejde frivilligt og ulønnet op til 4 timer ugentligt uden fradrag i dagpengene. Forsøget indebærer, at muligheden for at arbejde frivilligt og ulønnet i frivillige organisationer er udvidet fra de oprindelige 4 timer til 15 timer om ugen.

Frivilligt, ulønnet arbejde er defineret i lov om arbejdsløshedsforsikring mv. som *"... arbejde, som et medlem udfører for frivillige organisationer, foreninger el.lign., som kan udbydes som almindeligt lønarbejde, og som ikke vedrører primær drift og vedligeholdelse."* Frivilligt, ulønnet arbejde kan typisk kendes fra andre typer frivilligt arbejde ved, at arbejdet også udføres af lønnede medarbejdere i den pågældende organisation eller lignende organisationer, at arbejdet ville blive udført, hvis ikke frivillig arbejdskraft var retog opgaven, og/eller at arbejdet forudsætter særlig uddannelse.

Formålet med evalueringen er at vurdere omfang og betydning af frivilligt, ulønnet arbejde

I forbindelse med igangsætning af forsøgsordningen med udvidet adgang til frivilligt, ulønnet arbejde blev det samtidig besluttet, at forsøgsordningen skal evalueres. Evalueringen skal belyse 1) omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde, herunder brugen af forsøgsordningen, 2) om udvidelsen af 4-timersbegrænsningen til 15 timer om ugen har betydning for eventuel fortrængning af lønnet arbejdskraft i de frivillige organisationer, og 3) om udvidelsen har betydning for dagpengemodtageres ledighedsperiode.

Som medlem af en a-kasse har man pligt til at oplyse a-kassen om alle forhold, der kan have betydning for retten til blandt andet dagpenge og efterløn. I forbindelse med forsøgsordningen har a-kasserne løbende indberettet disse oplysninger til Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR), der siden har overleveret dem til Deloitte. A-kassernes indberetningspligt i forsøgsperioden har været begrænset til de oplysninger, som deres medlemmer har haft pligt til at oplyse på dagpengekortene.

Omfanget af indberetninger er begrænset sammenholdt med det samlede antal ledige og tidligere undersøgelser af frivilligt arbejde blandt ledige. For at kunne gennemføre evalueringen har Deloitte derfor gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt dagpengemodtagere (2.802 besvarelser). Spørgeskemaundersøgelsen indikerer, at omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde er større, end det indberetningerne til a-kasserne viser. Evalueringen baseres derfor på spørgeskemaundersøgelsernes resultater (se bilag A og B).

Begrænset brug af forsøgsordningen

På baggrund af spørgeskemaundersøgelsen estimerer Deloitte, at mellem 3 og 8 procent af dagpengemodtagerne løbende udfører frivilligt, ulønnet arbejde. Dette svarer til mellem 2.200 og 5.500 dagpengemodtagerene i april 2016. Af de 2.200-5.500 dagpengemodtagere, der i april 2016 arbejdede frivilligt og ulønnet, var det dog kun hver fjerde, der udførte dette arbejde i 5-15 timer om ugen og dermed gjorde brug af forsøgsordningens udvidelse af timebegrænsningen fra 4 til 15 timer om ugen. Samlet set estimerer Deloitte således, at der blandt de cirka 70.000 dagpengemodtagere i april 2016 var mellem 400 og 1.200 dagpengemodtagere, der gjorde brug af forsøgsordningen.

Minimal fortrængning

Som nævnt er en af de centrale præmisser for forsøgsordningen, at vilkårene for at udføre frivilligt, ulønnet arbejde forbedres, uden at det frivillige, ulønnede arbejde fortrænger lønnet arbejdskraft. Alene på baggrund af det begrænsede omfang af frivilligt, ulønnet arbejde vurderer Deloitte, at fortrængning – i det omfang det finder sted – under alle omstændigheder kun kan have et ligeledes begrænset omfang.

Med afsæt i spørgeskemaundersøgelsen estimerer Deloitte, at der årligt udføres frivilligt, ulønnet arbejde svarende til cirka 350-885 effektive årsværk.¹ Af disse er 135-350 effektive årsværk udført af ledige, der har arbejdet 5-15 timer om ugen og således har gjort brug af forsøgsordningen.

Det betyder, at hvis hver time, der blev udført frivilligt, ulønnet arbejde, erstattede én times lønnet arbejde, ville forsøgsordningen fortrænge 135-350 effektive, lønnede årsværk om året. Med det begrænsede datagrundlag er det ikke muligt at gennemføre en decideret fortrængningsanalyse af, hvordan de lediges frivillige, ulønnede arbejde fortrænger lønnet arbejdskraft. Men det er naturligvis ikke en realistisk antagelse, at det skulle forholde sig således, at frivilligt, ulønnet arbejde en til en skulle fortrænge lønnet arbejdskraft.

For det første viser tidligere studier af forskellige beskæftigelses- og uddannelsesordningers fortrængning af arbejdskraft, at fortrængningen varierer fra en positiv nettoforøgelse af lønnet arbejdskraft til en fortrængning i størrelsesordenen maksimalt 66 procent i de mest ekstreme eksempler. Imellem disse resultater fra litteraturen ligger Deloitte's analyse af voksenlærlingenes fortrængning af andre lærlinge, der viste, at under 20 procent af voksenlærlingene fortrænger andre lærlinge. Da frivilligt, ulønnet arbejde udføres i frivillige organisationer med typisk begrænset eller ingen lønnet arbejdskraft, kan fortrængningseffekten forventes at være endnu lavere.

For det andet er det i forhold til fortrængning centralt, at det kun er 66 procent af de dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, der enten ikke gjorde det før deres ledighed, eller efter de er blevet ledige har øget timetallet for deres frivillige, ulønnede arbejde. Således har to ud af tre af de ledige med frivilligt, ulønnet arbejde i forbindelse med deres ledighed øget omfanget af deres frivillige, ulønnede arbejde, hvormed arbejdet kan siges at have en potentiel fortrængningseffekt.

Hvis således to ud af tre har frivilligt, ulønnet arbejde under forsøgsordningen, der potentielt kan fortrænge lønnet arbejdskraft, og hvis det antages, at denne gruppe fortrænger maksimalt 20 procent lønnet arbejdskraft, betyder det, at maksimalt cirka 15-50 effektive årsværk kan blive fortrængt.

¹ Effektive årsværk udgør 1.628 timer årligt ved en 37 timers arbejdsuge og fraregnet 6 ugers ferie og helligdage.

Indikationer på sammenhæng mellem frivilligt, ulønnet arbejde og længden af dagpengeperioden

Den begrænsede brug af forsøgsordningen og dermed særligt det begrænsede antal respondenter, der i spørgeskemaundersøgelsen har angivet, at de udfører frivilligt, ulønnet arbejde, betyder, at analysen af betydningen af frivilligt, ulønnet arbejde kun kan foretages på et deskriptivt niveau. Resultaterne er derfor indikative.

De deskriptive analyser indikerer, at ledige, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, har længere dagpengeperiode, end den gennemsnitlige ledige. Dette gælder ligeledes, når der ses på undergrupper som for eksempel dagpengemodtagere i samme a-kasse, region eller aldersgruppe, og når der kontrolleres for forhold som alder, køn, etnicitet, beskæftigelsesgrad to år før forsøgsperioden, a-kasse, civilstatus og bopæl. Dette resultat forstærkes yderligere af, at jo flere timer, der er arbejdet frivilligt og ulønnet, jo længere er dagpengeperioden. Det skal bemærkes, at evalueringen, givet tidspunktet for evalueringen, har analyseret de kortsigtede konsekvenser af frivilligt, ulønnet arbejde. Det er derimod ikke muligt på nuværende tidspunkt at analysere de langsigtede konsekvenser af forsøgsordningen. Dette er relevant, da andre tidligere analyser af beskæftigelsesrettede indsatser, som eksempelvis virksomhedspraktik har påvist en vis fastholdelseeffekt i forhold til dagpenge på kort sigt, men på længere sigt har en positiv effekt på graden af beskæftigelse.

De identificerede sammenhænge mellem frivilligt, ulønnet arbejde og længere dagpengeperioder er statistisk signifikante, men viser samtidig også, at store dele af variationen i længden af de lediges dagpengeperiode forklares af, om de ledige udfører frivilligt, ulønnet arbejde.

Samlet set er det Deloittes vurdering, at der er indikationer på, at det frivillige, ulønnede arbejde kan have en forlængende virkning på de lediges dagpengeperiode. De deskriptive analyser for både den samlede gruppe af dagpengemodtagere og for alle undermålgrupperne, der kan konstrueres på baggrund af inddelinger efter alder, geografi og a-kasse peger i denne retning. Endvidere er der en statistisk sammenhæng mellem omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde og varigheden på ledighedsperioden, som understøtter konklusionen.

1 Indledning

I marts 2015 påbegyndtes et forsøg vedrørende udvidelse af timebegrænsningen før fradrag for frivilligt, ulønnet arbejde. Denne evaluering har til formål at belyse, om udvidelsen af timebegrænsningen har betydning for varigheden af de frivillige lediges dagpengeperiode, og om lønnet arbejdskraft bliver fortrængt.

1.1 Forsøg vedrørende fradrag for frivilligt, ulønnet arbejde

I Socialdemokraternes, Radikale Venstres og Socialistisk Folkepartis regeringsgrundlag fra 2011 blev der sat fokus på at styrke rammer og vilkår for det frivillige arbejde i Danmark. På den baggrund blev der, i samarbejde med den frivillige sektor, iværksat en kortlægning af barrierer for frivilligt arbejde. Med udgangspunkt i de identificerede barrierer og løsningsforslag præsenterede regeringen i oktober 2014 udspillet *Lettere at være frivillig*. I udspillet blev der præsenteret 10 konkrete initiativer, der tilsammen skulle bidrage til at mindske barrierer og gøre det lettere at være frivillig i Danmark.

Det første af de 10 initiativer, *Bedre vilkår for frivillige på overførselsindkomster*, vedrører dagpenge- og efterlønsmodtagere. Disse borgere havde i kortlægningen fremhævet reglernes kompleksitet og nervøsitet for deres indtægtsgrundlag som barrierer for frivilligt arbejde. Hensigten med initiativet var at give dagpenge- og efterlønsmodtagere mulighed for i højere grad at bidrage med en frivillig, ulønnet indsats uden fradrag i ydelsen – så længe den frivillige indsats ikke erstatter lønnet arbejdskraft, ikke udføres på det almindelige arbejdsmarked og ikke forlænger ledighedsperioden for den ledige.

Initiativet er udmøntet i en toårig forsøgsperiode gældende fra 23. marts 2015 til 20. marts 2017. Forsøget indebærer, at muligheden for at arbejde frivilligt og ulønnet i frivillige organisationer er udvidet fra de oprindelige 4 timer om ugen til 15 timer om ugen uden fradrag. Dagpenge- og efterlønsmodtagere har således i forsøgsperioden mulighed for i højere grad at bidrage med en frivillig, ulønnet indsats uden fradrag i ydelsen.

1.2 Definition af frivilligt, ulønnet arbejde

Frivilligt, ulønnet arbejde er defineret i lov om arbejdsløshedsforsikring mv. som "... arbejde, som et medlem udfører for frivillige organisationer, foreninger el.lign., som kan udbydes som almindeligt lønarbejde, og som ikke vedrører primær drift og vedligeholdelse."² ³ Eksempler på frivilligt, ulønnet

² Det følger af bekendtgørelse om fleksibel efterløn, at frivilligt, ulønnet arbejde medfører fradrag i efterlønnen efter reglerne i bekendtgørelse om fradrag i arbejdsløshedsdagpenge mv.

³ Primær drift og vedligeholdelse er centrale organisatoriske og ledelsesmæssige funktioner, der er med til at sikre organisationens overordnede, administrative drift, og funktioner, der er med til at sikre de fysiske rammer i organisationen. Primær drift og vedligeholdelse er ikke omfattet af forsøgsordningen og medfører under forsøgsordningen, såvel som tidligere, fradrag fra første time. Dette gælder dog ikke for en række aktiviteter såsom mindre administrative opgaver, lejlighedsvis rengøring og vvs-arbejde, der ikke kræver autorisation.

arbejde er jurist i retshjælpen, socialrådgiver på et krisecenter, reporterarbejde og rådgivning, der kræver eller forudsætter særlig uddannelse.

I bekendtgørelse om fradrag i arbejdsløshedsdagpenge mv. sondres der mellem *aktiviteter*, der ikke kan udbydes som almindeligt lønarbejde, og *frivilligt, ulønnet arbejde*, der kan udbydes som almindeligt lønarbejde. Aktiviteter medfører uanset omfang ikke fradrag og er for eksempel nødhjælpsindsamling, almindelige forefaldende aktiviteter på sociale cafeer, besøgsven og idrætsaktiviteter i foreninger, hvor det ikke er sædvanligt at ansætte lønnede trænere.

Forsøget indebærer ikke ændringer i forhold til dagpenge- og efterlønsmodtageres muligheder for at udføre frivillige aktiviteter uden fradrag i ydelsen. Frivillige aktiviteter kan således fortsat udføres uden begrænsninger.

Forsøgsordningen for dagpenge- og efterlønsmodtagere vedrører alene det frivillige, ulønnede arbejde, der i forsøgsperioden kan udføres i op til 15 timer om ugen uden fradrag i ydelsen. Timetallet beregnes som et gennemsnit over en udbetalingsperiode, og arbejde over 15 timer om ugen medfører fradrag time for time.

1.3 Deloitte's evaluering

Deloitte har gennemført evalueringen af forsøgsordningen vedrørende fradrag for frivilligt, ulønnet arbejde for Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR). Evalueringen skal anvendes som bidrag til drøftelser af en eventuel permanentgørelse af forholdene i forsøgsordningen.

1.3.1 Evalueringens formål

I udarbejdelsen af initiativet om bedre vilkår for frivillige på dagpenge og efterløn har det været et vigtigt hensyn, at den frivillige indsats ikke erstatter lønnet arbejdskraft og ikke fastholder den ledige i arbejdsløshed. Evalueringen af forsøgsordningen har derfor til formål at belyse 1) omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde, herunder brugen af forsøgsordningen, og 2) om udvidelsen af 4-timersbegrænsningen til 15 timer om ugen har betydning for dagpengemodtageres ledighedsperiode og for eventuel fortrængning af lønnet arbejdskraft i de frivillige organisationer.

1.3.2 Evalueringens metode og datagrundlag

De forsikrede ledige, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, har pligt til løbende at oplyse deres a-kasse om karakteren og omfanget heraf. I forbindelse med forsøgsordningen har a-kasserne løbende skullet indberette oplysninger om medlemmer, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, til STAR. Til brug for evalueringen er disse overleveret til Deloitte. Grundet et begrænset antal registreringer (ca. 300 ledige var indberettet efter et halvt år af forsøgsordningen), har Deloitte gennemført en spørgeskemaundersøgelse til at validere a-kassernes indberetninger. Indberetningerne fra a-kasserne viste et begrænset omfang frivilligt, ulønnet arbejde blandt dagpengemodtagere og et yderst begrænset omfang blandt efterlønsmodtagere. I tillæg hertil kunne kontaktoplysninger på dagpengemodtagere rekvireres via jobloggen på Jobnet.dk, hvor STAR ikke havde kontaktoplysninger på efterlønsmodtagere. Spørgeskemaundersøgelsen til afdækning af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde er derfor gennemført udelukkende blandt dagpengemodtagere.

Boks 1 - Kriterier for frivilligt, ulønnet arbejde

I vejledning til bekendtgørelse om fradrag i arbejdsløshedsdagpenge mv. er kriterier i vurderingen af, om en aktivitet eller et arbejde kan udbydes som lønarbejde, beskrevet. Det har betydning for vurderingen af, om aktiviteten eller arbejdet:

- Udføres af lønnede medarbejdere i den pågældende eller lignende organisationer.
- Ville blive udført, hvis ikke frivillig arbejdskraft varetog opgaven.
- Forudsætter særlig uddannelse på længere sigt.
- Er planlagt til at udvikle sig til lønnet arbejde.

Da omfanget og kvaliteten af indberetningerne fra a-kasserne er lav, og spørgeskemaundersøgelsen viser, at der er sket underrapportering, har STAR ønsket, at evalueringen alene foretages på baggrund af spørgeskemaundersøgelsens resultater.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført blandt 10.272 tilfældigt udvalgte dagpengemodtagere i april 2016. I alt 2.802 dagpengemodtagere har besvaret spørgeskemaet, svarende til 27 procent af stikprøven. En frafaldsanalyse er foretaget, hvilken ikke vidner om systematiske frafald af bestemte grupper af borgere. Frafaldsanalysen er præsenteret i bilag B, hvori det vurderes, at spørgeskemaundersøgelsen er repræsentativ for populationen. Bilaget indeholder desuden yderligere detaljer vedrørende Deloittes spørgeskemaundersøgelse, herunder populationen, stikprøveudtrækket og gennemførelsen af undersøgelsen.

Til brug for vurderingen af det frivillige, ulønnede arbejdes betydning for længden af dagpengeperioden og fortrængning af lønnet arbejdskraft er Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, DREAM, koblet hertil.

Der henvises til bilag A og B for uddybning af evalueringens metode og datagrundlag.

2 Omfang og karakteristik af frivilligt, ulønnet arbejde

Dette kapitel har til formål at kortlægge omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde, herunder dagpengemodtageres brug af forsøgsordningen. Kapitlet har desuden til formål at belyse karakteristik ved de dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde.

Til brug for kortlægningen benyttes resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen gennemført af Deloitte i april 2016 blandt tilfældigt udvalgte dagpengemodtagere.

2.1 Omfang af frivilligt, ulønnet arbejde og brug af forsøgsordningen

Med udgangspunkt i spørgeskemaundersøgelsen blandt dagpengemodtagere er det Deloitte's vurdering, at der løbende er cirka 2.200-5.500 dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, svarende til cirka 3-8 procent af alle dagpengemodtagere på ethvert givet tidspunkt. Spørgeskemaundersøgelsen viser endvidere, at cirka hver femte (22 procent) ledige, der har udført frivilligt, ulønnet arbejde, har gjort brug af forsøgsordningen ved at arbejde 5-15 timer om ugen.

2.1.1 Omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde

Af de cirka 2.800 dagpengemodtagere, der har besvaret spørgeskemaet, har 30 procent angivet, at de er engageret i frivilligt arbejde. Dette er i tråd med resultaterne fra tidligere analyser af udviklingen i frivilligt arbejde i Danmark, hvor det blev konkluderet, at 30 procent af de personer, der ikke er i arbejde, udfører frivilligt arbejde (SFI 2014).

For at afdække, hvor mange af dagpengemodtagerne, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, er der i spørgeskemaundersøgelsen blevet spurgt ind til karakteren af de lediges arbejdsopgaver i deres frivillige arbejde (se boks til højre og afsnit 0 i bilag).

Figur 1 nedenfor viser respondenternes karakteristik af deres frivillige arbejde i forhold til de betingelser, der i vejledning til bekendtgørelse om fradrag i arbejdsløshedsdagpenge mv. er kriterier i vurderingen af, om det frivillige arbejde er frivilligt, ulønnet arbejde eller bare frivillige aktiviteter udført i en frivillig forening. Det drejer sig om følgende:

1. Ville opgaverne blive løst af lønnet arbejdskraft, hvis ikke de blev varetaget af frivillige?
2. Bliver opgaverne løst af lønnet arbejdskraft i lignende foreninger/organisationer?

Boks 2 - Operationalisering af frivilligt, ulønnet arbejde

Jf. kapitel 1.2 omfatter forsøgsordningen en bestemt type frivilligt arbejde, det vil sige frivilligt, ulønnet arbejde, der ikke vedrører primær drift og vedligeholdelse. For at kunne identificere lige netop denne type frivilligt arbejde er respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen blevet spurgt til en række definerende karakteristika og eksempler på henholdsvis frivilligt, ulønnet arbejde, frivillige aktiviteter, primær drift og vedligeholdelse og primær drift og vedligeholdelse, der ikke medfører fradrag.

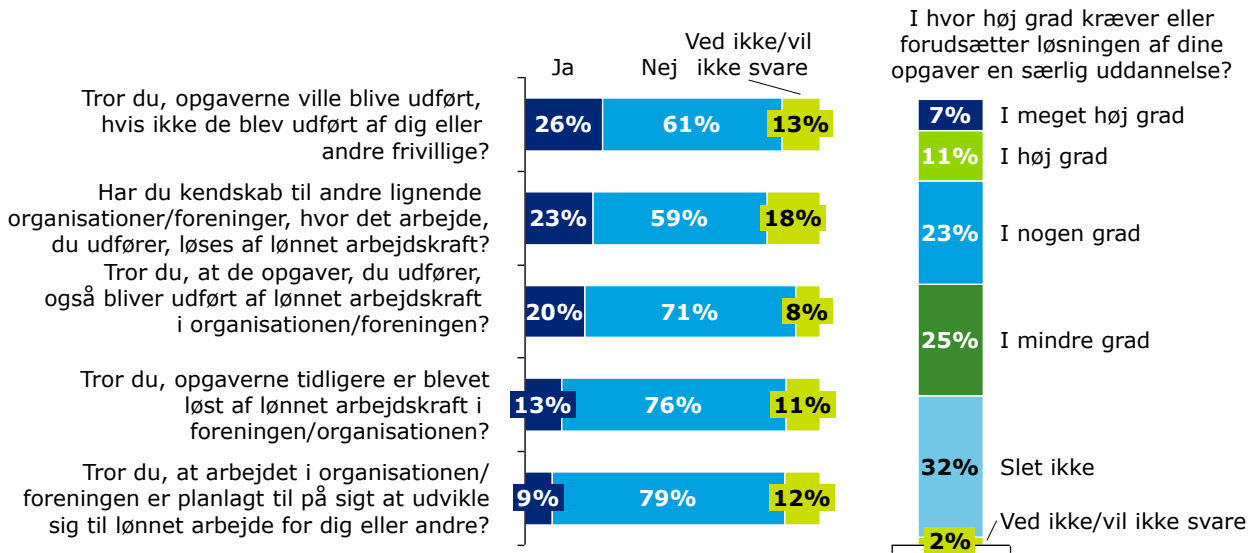
Fordelingen af respondenternes besvarelser i forhold til karakteristika ved deres opgaver er vist i figur 1 nedenfor.

Andelen af respondenter, der har angivet, at de løser nogle af de specifikke opgaver, der i vejledning til bekendtgørelse om fradrag i arbejdsløshedsdagpenge mv. er angivet som eksempler på de forskellige typer frivilligt arbejde, er vist i figur 2 nedenfor.

3. Bliver opgaverne også løst af lønnet arbejdskraft i foreningen/organisationen?
4. Er opgaverne tidligere blevet løst af lønnet arbejdskraft i foreningen/organisationen?
5. Er opgaverne i foreningen/organisationen planlagt til på sigt at udvikle sig til lønnet arbejde?
6. Kræver eller forudsætter løsningen af opgaven særlig uddannelse?

Af figur 1 fremgår det blandt andet, at en fjerdedel (26 procent) af respondenterne med frivilligt arbejde vurderer, at opgaverne ville blive udført (af lønnet arbejdskraft), hvis ikke de blev udført af frivillige. Det fremgår ligeledes, at næsten hver femte (18 procent) vurderer, at løsningen af deres opgaver kræver eller forudsætter særlig uddannelse, hvilket er indikationer på, at det frivillige arbejde er frivilligt, ulønnet arbejde. Spørgsmålene i figuren er anvendt til operationaliseringen af frivilligt, ulønnet arbejde i spørgeskemaundersøgelsen. Dette er yderligere forklaret under figur 2.

Figur 1. Respondenternes karakteristik af deres frivillige arbejde i forhold til betingelser i vurdering af frivilligt, ulønnet arbejde

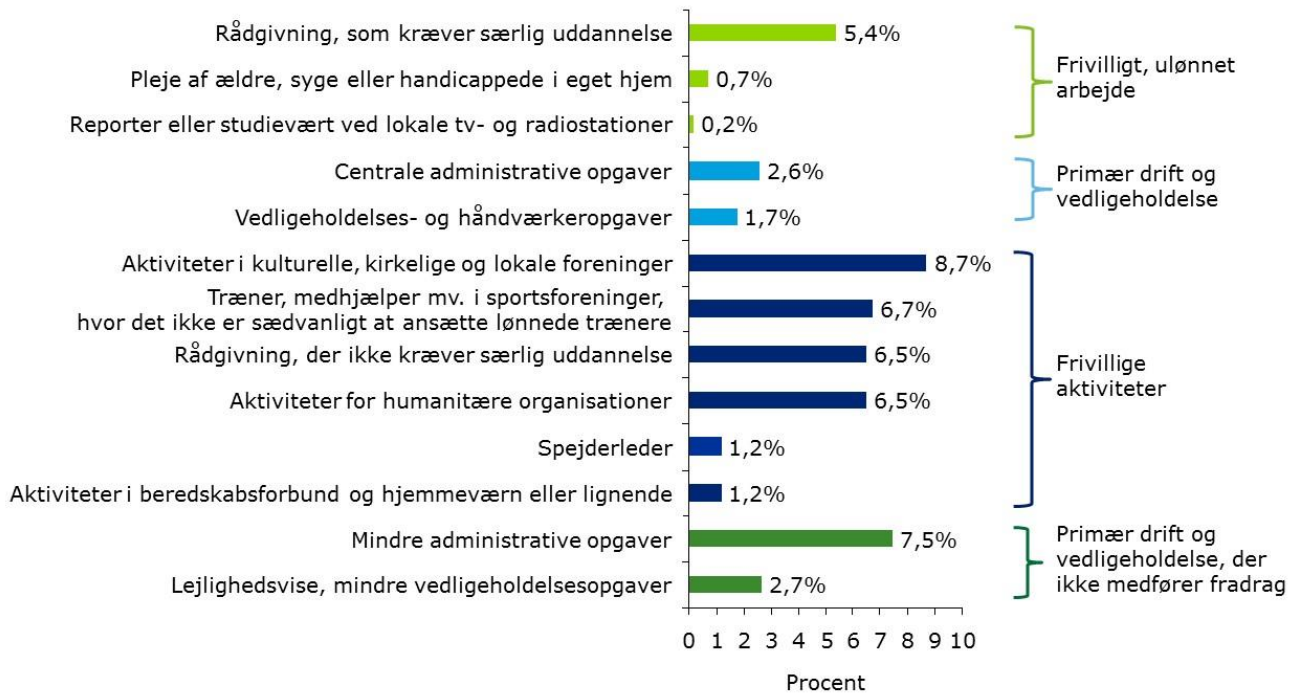

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Note: N = 930.

Til a-kassernes vurdering af karakteren af frivilligt arbejde indgår en række eksempler på henholdsvis frivilligt, ulønnet arbejde, frivillige aktiviteter og primær drift og vedligeholdelse. Disse er blevet forelagt respondenterne. I figur 2 er andelen af respondenter, der udfører de forskellige typer opgaver, vist.

Figur 2. Eksempler på frivilligt arbejde

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Note I: N = 2.802.

Note II: Deloitte har foretaget kategoriseringen af respondenterne type af frivilligt arbejde baseret på deres besvarelser.

Note III: Figuren summerer ikke til 100 procent, fordi andelen er beregnet ud fra samtlige respondenter, herunder respondenter, der ikke udfører frivilligt arbejde, og fordi respondenterne har fået mulighed for at angive løsning af flere typer opgaver.

De forskellige typer frivilligt arbejde i figur 2 er blot eksempler og skal dermed ikke anses som værende en udtømmende liste. Respondenterne havde i spørgeskemaet mulighed for at angive ikke at løse nogen af ovenstående opgaver i deres frivillige arbejde.

Figur 2 viser, at i alt 6,3 procent af respondenterne udfører opgaver, der i vejledning til bekendtgørelse om fradrag i arbejdsløshedsdagpenge mv. er angivet som eksempler på frivilligt, ulønnet arbejde. De fordeler sig på opgaverne rådgivning, der kræver særlig uddannelse (5,4 procent), pleje af ældre, syge eller handicappede i eget hjem (0,7 procent) og reporterarbejde ved lokale tv- og radiostationer (0,2 procent).

Ved at kombinere betingelsesspørgsmålene og ovenstående eksempler på frivilligt, ulønnet arbejde er der estimeret et konservativt og et mindre konservativt bud på omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde.

I det mindst konservative bud er medtaget respondenter, der:

- Udfører eksempler på frivilligt, ulønnet arbejde, eller som
- Udfører frivilligt arbejde, der i høj grad kræver eller forudsætter særlig uddannelse, eller som
- Har erklæret sig enige i som minimum to af betingelsesspørgsmålene, for eksempel at arbejdet i organisationen eller foreningen på sigt er planlagt til at udvikle sig til lønnet arbejde, og at opgaverne tidligere er blevet løst af lønnet arbejdskraft i organisationen eller foreningen.

Det mere konservative bud er lig ovenstående, bortset fra at der her kun medtages de respondenter, der ikke udfører opgaver, der kan karakteriseres som aktiviteter eller primær drift og vedligeholdelse, jf. eksemplerne i vejledningen.

Tabel 2. Estimat af omfang, operationalisering

	Det konservative bud	Det mindre konservative bud
Personer, der udelukkende udfører frivilligt, ulønnet arbejde (ingen andre opgaver)	37	-
Personer, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde (uden betingelse om ingen andre opgaver)	-	167
Personer, der ikke har angivet en specifik opgave, men hvor løsningen i meget høj eller i høj grad forudsætter særlig uddannelse	20	20
Personer, der ikke har angivet en specifik opgave, men hvor minimum to betingelsesspørgsmål er krydset af	32	32
Total	89	219
Andel af stikprøven (2.802)	3,2 %	7,8 %

Kilde: Deloittes spørgeskemaundersøgelse.

Tilsammen giver det mest og det mindst konservative bud en indikation af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde blandt dagpengemodtagere i Danmark.

De 89 spørgeskemaespondenter, som i den konservative tolkning af vejledning til bekendtgørelse om fradrag i arbejdsløshedsdagpenge mv., udfører frivilligt, ulønnet arbejde, udgør 3,2 procent af de 2.802 respondenter. De 219 fra den mindst konservative tolkning udgør 7,8 procent.

Deloitte estimerer på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen, at cirka 3-8 procent af de adspurgte dagpengemodtagere har udført frivilligt, ulønnet arbejde i forbindelse med deres ledighed. Det svarer til, at der løbende har været mellem 2.200 og 5.500 dagpengemodtagere, der har udført frivilligt, ulønnet arbejde.

Tabel 3. Estimeret antal og andel dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde på baggrund af spørgeskemaundersøgelse

Andel, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde i spørgeskemaundersøgelse	Ca. 3-8 %
Antal dagpengemodtagere*	Ca. 70.000
Estimeret antal dagpengemodtagere, der løbende udfører frivilligt, ulønnet arbejde	Ca. 2.200-5.500

* 69.902 dagpengemodtagere, der i enhver given uge i november 2015 havde modtaget dagpenge i 10 ud af de seneste 15 uger.

Kilde: Deloittes spørgeskemaundersøgelse.

2.2 Dagpengemodtageres brug af forsøgsordningen

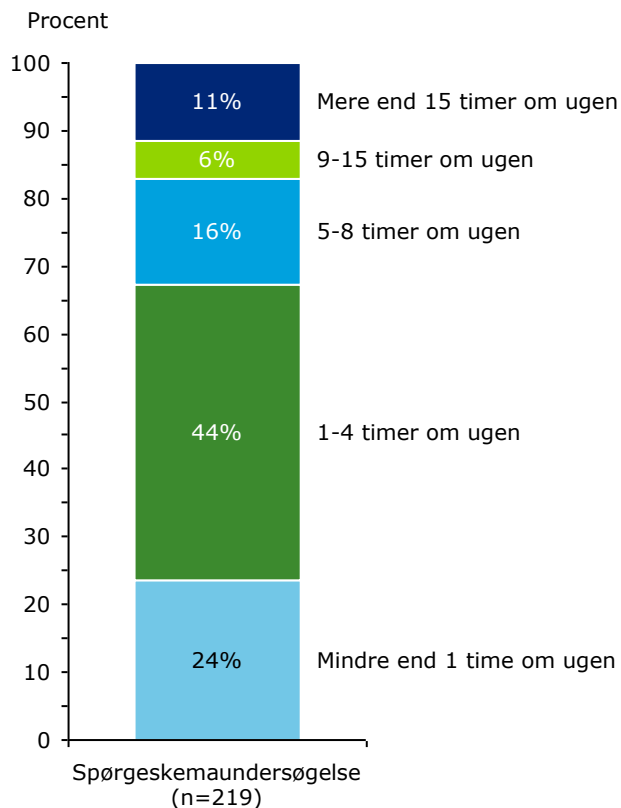
Forsøgsordningen indebærer som nævnt en udvidelse af den tidligere 4-timersbegrænsning for frivilligt, ulønnet arbejde uden fradrag i ydelsen til 15 timer om ugen. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at flertallet af de dagpengemodtagere (68 procent), der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, ikke arbejder i mere end 4 timer om ugen. Størstedelen gør dermed ikke brug af forsøgsordningen (se figur 3).

Deloittes spørgeskemaundersøgelse viser, at det er næsten hver fjerde af de dagpengemodtagere (22 procent), der udfører frivilligt, ulønnet arbejde,

der gør det 5-15 timer om ugen og dermed gør brug af ordningen. Det svarer til, at der løbende er tale om 400-1.200, der gør brug af forsøgsordningen.

Spørgeskemaundersøgelsen viser endvidere, at op imod 11 procent af de dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, arbejder mere end 15 timer om ugen.

Figur 3. Timetal for frivilligt, ulønnet arbejde blandt dagpengemodtagere i spørgeskemaundersøgelsen

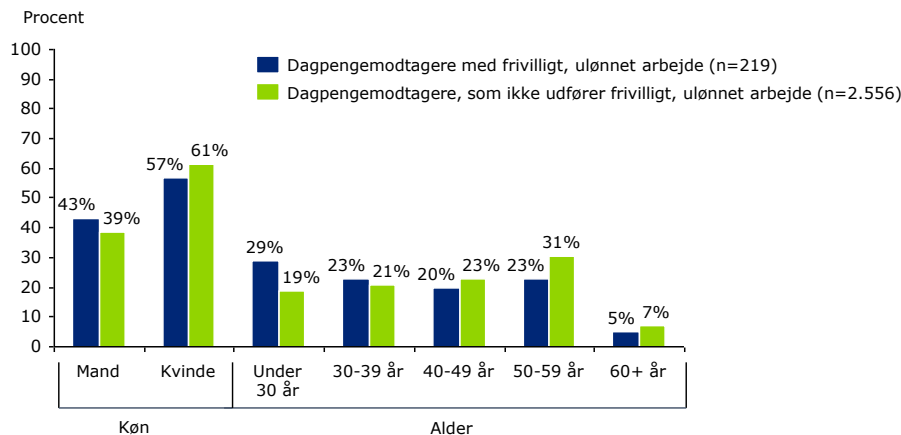

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

2.3 Karakteristik af dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde

Gruppen af dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, ligner i store træk resten af gruppen af dagpengemodtagere. Af figur 4 kan det således ses, at køns- og aldersfordelingen i høj grad følger populationens.

Figur 4. Køns- og aldersfordeling for dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde samt populationen af dagpengemodtagere

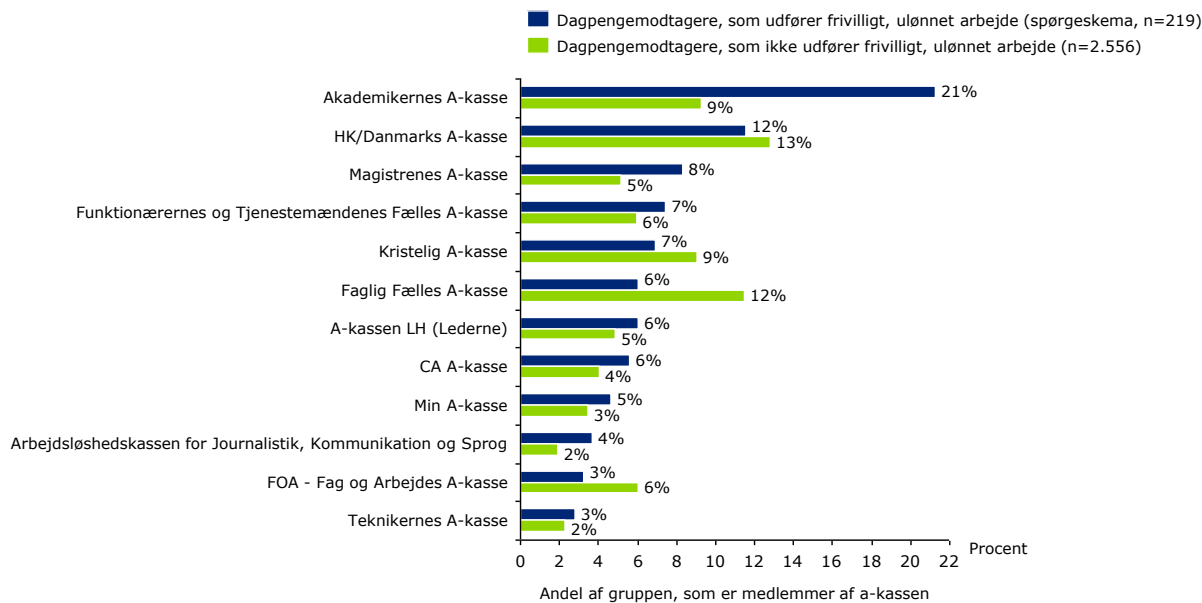

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse og DREAM-data.

Note: Sammenligningsgruppen (den grønne) består af den samlede gruppe dagpengemodtagere, der på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen er vurderet til ikke at udføre frivilligt, ulønnet arbejde.

Lighederne mellem de to grupper er ikke helt ligeså slående, når man kigger på a-kassetilhørsforhold, omend der fortsat ikke er den store forskel grupperne imellem. Der er blandt gruppen af dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, en overrepræsentation af medlemmer af Akademikernes A-kasse, hvor særligt Faglig Fælleskasse og FOA er underrepræsenteret i forhold til populationen.

Figur 5. Top 12 a-kassetilhørsforhold for dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde samt populationen af dagpengemodtagere

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse og DREAM-data.

Note: Sammenligningsgruppen (den grønne) består af den samlede gruppe dagpengemodtagere, der på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen er vurderet til ikke at udføre frivilligt, ulønnet arbejde.

2.4 Opsamling

Ovenstående giver anledning til følgende konklusioner:

- Deloitte vurderer på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen, at 3-8 procent af dagpengemodtagerne, svarende til 2.200-5.500 dagpengemodtagere, løbende udfører frivilligt, ulønnet arbejde.
- Forsøgsordningen – med en udvidelse af timebegrænsningen fra 4 til 15 timer om ugen – er blevet anvendt i et meget begrænset omfang. Blandt de ledige, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, er det således kun hver fjerde, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde 5-15 timer om ugen.
- Gruppen af dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, har samme køns- og aldersfordeling som de øvrige dagpengemodtagere. Akademikernes A-kasse er overrepræsenteret i gruppen af dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, i forhold til den samlede gruppe dagpengemodtagere.

3 Fortrængning af lønnet arbejdskraft

Dette kapitel har til formål at vurdere betydningen af frivilligt, ulønnet arbejde for fortrængning af lønnet arbejdskraft.

Forsøgsordningen vedrørende fradrag for frivilligt, ulønnet arbejde har til formål at forbedre vilkår for frivillige dagpengemodtagere, så længe den frivillige indsats ikke erstatter lønnet arbejdskraft og ikke fastholder ledige i arbejdsløshed.

Frivilligt, ulønnet arbejde og forsøgsordningen vedrørende fradrag for frivilligt, ulønnet arbejde vil i det følgende blive vurderet i forhold til fortrængning af lønnet arbejdskraft. Da omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde er lavt, og der som følge heraf kun er få respondenter i spørgeskemaundersøgelsen, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, foretages analyserne i det følgende på deskriptivt niveau og er således kun indikative. Se afsnit 1.3.2 og bilag B for uddybning af dette forbehold.

3.1 Mulige fortrængningseffekter af frivilligt, ulønnet arbejde

Kortlægningen af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde i afsnit 2.1 viste, at omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde – og i særdeleshed anvendelsen af forsøgsordningen – er begrænset. Den direkte betydning af det begrænsede omfang er, at en eventuel fortrængning i sagens natur ligeledes må være begrænset. Netop det begrænsede omfang af frivilligt, ulønnet arbejde og brugen af forsøgsordningen (5-15 timer om ugen) betyder, at en decideret fortrængningsanalyse ikke er mulig eller relevant at gennemføre. I det følgende præsenteres derfor et estimat af den maksimale fortrængning, det frivillige, ulønnede arbejde kan yde på lønnet arbejdskraft.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at respondenterne samlet udfører cirka 350-885 årsværk frivilligt, ulønnet arbejde på et år. Cirka 135-350 af disse årsværk er leveret af dagpengemodtagere, der har arbejdet 5-15 timer frivilligt og ulønnet om ugen og således har gjort brug af forsøgsordningen.

Tabel 4. Estimat af antal effektive årsværk frivilligt, ulønnet arbejde

	Spørgeskemaundersøgelse			Ekstrapolering til landsplan
	Antal timer ugentligt	Antal timer årligt	Antal effektive årsværk årligt	Antal effektive årsværk på landsplan årligt
Frivilligt, ulønnet arbejde	440-1.100	23.000-58.000	14-35	350-885
Frivilligt, ulønnet arbejde indenfor forsøgsordningen (5-15 timer ugentligt)	170-440	8.800-22.900	5-14	135-350

Kilde: Deloittes spørgeskemaundersøgelse.

Note: Årsværksberegningen er baseret på henholdsvis 89 og 219 spørgeskemarespondenters egen angivelse af, hvor mange timer de i gennemsnit arbejdede frivilligt og ulønnet per uge i den seneste måned.

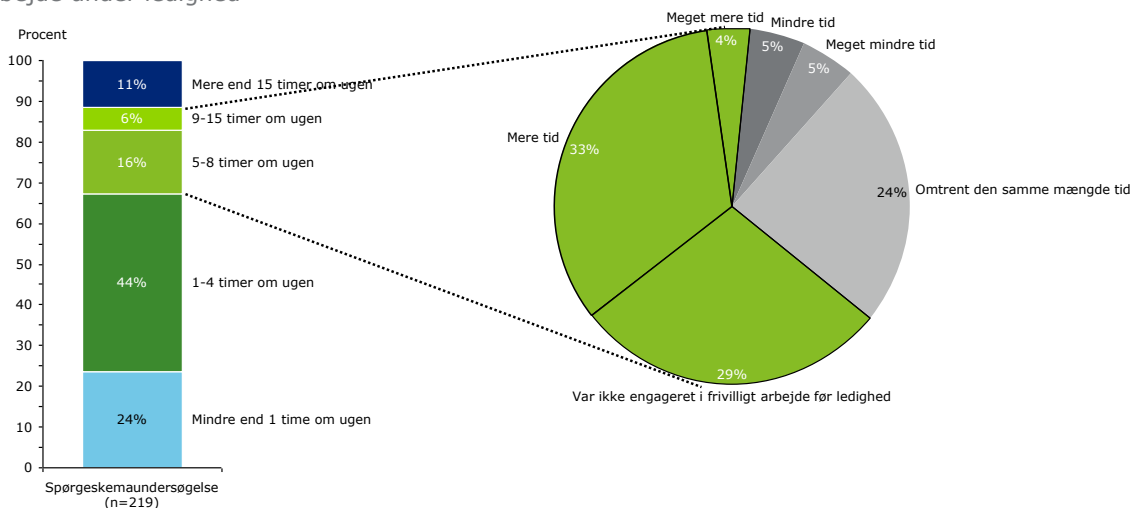

Litteraturen om erstatning af lønnet arbejdskraft er tvetydig i vurderingen af niveauet af fortrængning. Således peger studier af løntilskudsordninger på, at der ligefrem er en positiv betydning af ansættelse af personer i løntilskud for den samlede beskæftigelse. Pons & Arendt (2010) finder, at den ordinære beskæftigelse øges med 0,26 job per løntilskud. Et finsk studie af Kangasharu (2007) er i overensstemmelse med disse resultater. Omvendt finder Dahlberg og Forslund (2005) i et svensk studie belæg for, at løntilskud fortrænger ordinær beskæftigelse i størrelsesordenen 66 procent. Imellem disse resultater fra litteraturen ligger Deloittes analyse af voksenlærlinges fortrængning af andre lærlinge, der viste, at under 20 procent af voksenlærlingene fortrænger andre lærlinge. Da frivilligt, ulønnet arbejde udføres i frivillige organisationer med typisk begrænset eller ingen lønnet arbejdskraft, kan fortrængningseffekten forventes at være endnu lavere.

Vurderingen af fortrængning skal endvidere tage hensyn til de særlige karakteristika ved det frivillige, ulønnede arbejde. Hvis det frivillige arbejde, som den ledige varetager, i indhold og omfang er identisk med det arbejde, som den ledige varetog inden ledigheden, vil der kun vanskeligt kunne være tale om fortrængning som følge af forsøgsordningen.

Figur 6 viser, at kun 66 procent af de ledige, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde indenfor forsøgsordningens 5-15 timer om ugen, har påbegyndt dette arbejde under deres ledighed eller er steget i timer, efter de er blevet ledige. Det fremgår således af figur 6, at hver tredje (34 procent) i denne gruppe arbejder omtrent det samme antal timer eller færre frivilligt og ulønnet som før deres ledighed.

Figur 6. Frivilligt, ulønnet arbejde før og under ledighed for dagpengemodtagere med frivilligt arbejde under ledighed

Kilde: Deloittes spørgeskemaundersøgelse.

Note: N = 219/45.

Implikationen af figur 6 er således, at kun 66 procent af de effektive årsværk, der udføres frivilligt, ulønnet arbejde, kan fortrænge lønnet arbejdskraft.

Hvis således to ud af tre har frivilligt, ulønnet arbejde under forsøgsordningen, der potentielt kan fortrænge lønnet arbejdskraft, og hvis det antages, at denne gruppe fortrænger maksimalt 20 procent lønnet arbejdskraft, betyder det, at maksimalt cirka 15-50 effektive årsværk kan blive fortrængt.

3.2 Opsamling

Ovenstående giver anledning til følgende konklusioner for vurderingen af fortrængning:

- Det estimeres, at ledige, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde i 5-15 timer om ugen og således har gjort brug af forsøgsordningen, potentielt kan fortrænge 135-350 effektive årsværk lønnet arbejdskraft.
- Med udgangspunkt i litteraturen og Deloittes erfaring fra tidligere fortrængningsanalyse kan graden af fortrængning variere fra en positiv effekt henover 20 procent og op til omkring to tredjedele fortrængning. Da frivilligt, ulønnet arbejde udføres i frivillige organisationer med typisk begrænset eller ingen lønnet arbejdskraft, kan fortrængningseffekten forventes at være endnu lavere.
- Det er to tredjedele af de ledige, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, der enten ikke gjorde det før deres ledighed, eller som er påbegyndt frivilligt, ulønnet arbejde efter deres ledighed. Det er således kun to tredjedele af de effektive årsværk, der potentielt kan have en fortrængningseffekt.
- Hvis således to ud af tre har frivilligt, ulønnet arbejde under forsøgsordningen, der potentielt kan fortrænge lønnet arbejdskraft, og hvis det antages, at denne gruppe fortrænger maksimalt 20 procent lønnet arbejdskraft, betyder det, at maksimalt cirka 15-50 effektive årsværk kan blive fortrængt.

4 Betydning af frivilligt, ulønnet arbejde for lediges dagpengeperiode

Det var, som tidligere beskrevet, et vigtigt hensyn i udarbejdelsen af forsøgsordningen og forbedringen af vilkårene for frivillige på dagpenge, at den frivillige indsats ikke forlænger ledighedsperioden for den ledige.

Analysen baserer sig på spørgeskemaundersøgelsen og DREAM-data for de respondenter, der har udført frivilligt, ulønnet arbejde, og for samtlige ledige, der har modtaget dagpenge på ethvert givet tidspunkt i forsøgsperioden. Evalueringens datagrundlag beskrives nærmere i bilag B.

4.1 Betydning af frivilligt, ulønnet arbejde for længden af dagpengeperioden

Omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde betyder, at der ikke kan foretages deciderede effektanalyser af det frivillige, ulønnede arbejdes betydning for længden af dagpengeperioden. Resultaterne i evalueringen er derfor baseret på deskriptive analyser og er således indikative.

Af tabel 5 fremgår det, at dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde i gennemsnit har en længere dagpengeperiode end populationen af dagpengemodtagere. Tabellen viser, at den senest sammenhængende dagpengeperiode for dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde i gennemsnit er cirka 32 uger. For populationen af dagpengemodtagere er gennemsnittet cirka 26 uger.⁴

Alle de test, Deloitte har foretaget, danner belæg for en hypotese om, at udførelsen af frivilligt, ulønnet arbejde kan føre til længere dagpengeperiode (se afsnit 0 i bilag).

---

⁴ Som mål for længden af dagpengeperioden benyttes antal uger i den senest sammenhængende dagpengeperiode. En sammenhængende dagpengeperiode er defineret som værende sammenhængende indtil afbrudt af minimum én uge uden modtagelse af dagpenge.

Tabel 5. Dagpengeperiode for dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde, andet frivilligt arbejde og populationen af dagpengemodtagere

	Dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde	Dagpengemodtagere, der udfører andet frivilligt arbejde	Samlet gruppe af dagpengemodtagere*
Seneste sammenhængende dagpengeperiode (antal uger)	31-32	25,5	26
N	219/89	639	1.917

* De dagpengemodtagere, der på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen er vurderet til at udføre frivilligt, ulønnet arbejde eller andet frivilligt arbejde, er frasorteret populationen af dagpengemodtagere. Populationen af dagpengemodtagere er ledige, der i enhver given uge i november 2015 havde modtaget dagpenge i 10 ud af de seneste 15 uger, og som har besvaret spørgeskemaet. Det samlede antal observationer summerer til 2.775. I alt har 2.802 besvaret spørgeskemaundersøgelsen, men der er manglende datapunkter for 27.

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse og DREAM-data.

Der er i ovenstående ikke kontrolleret for hverken karakteristika ved de to grupper af dagpengemodtagere, for dagpengehistorikken eller omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde. Når analysen foretages inden for hver enkelt a-kasse, består ovenstående sammenhæng for 24 af de 26 a-kasser. Regressionsanalyser, hvor der kontrolleres for baggrundsforhold, viser endvidere en statistisk signifikant sammenhæng mellem udførelsen af frivilligt, ulønnet arbejde og længere dagpengeperiode (se afsnit 0 i bilag).

Forskellen mellem de to grupper bliver mindre, når der kontrolleres for deres baggrundsforhold, men gruppen af dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde har fortsat en gennemsnitligt længere dagpengeperiode.⁵

Ovenstående afsnit indikerer, at dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, har længere dagpengeperiode, end de øvrige dagpengemodtagere. Robustheden i denne sammenhæng undersøges i det følgende gennem analyse af forholdet mellem antallet af timer, det frivillige, ulønnede arbejde udføres, og længden af dagpengeperioden.

4.2 Betydning af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde for længden af dagpengeperioden

Deskriptive sammenligninger af de dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, viser, at jo flere timer om ugen, dagpengemodtagerne udfører frivilligt, ulønnet arbejde, jo længere dagpengeperiode har de. Det fremgår således af tabel 6, at dagpengemodtagere, der gør brug af forsøgsordningen ved at arbejde frivilligt og ulønnet i 5-15 timer om ugen, i gennemsnit har en længere dagpengeperiode end de dagpengemodtagere, der har frivilligt, ulønnet arbejde i 4 timer eller færre om ugen.

De dagpengemodtagere, der gør brug af forsøgsordningen, har i gennemsnit en senest sammenhængende dagpengeperiode på 34 uger. For dagpengemodtagere med frivilligt, ulønnet arbejde i mindre end 1 time og mellem 1 og 4 timer om ugen er dagpengeperioden henholdsvis 24 og 32 uger i gennemsnit.

⁵ På baggrund af regressionsmodellen, hvor længden på seneste dagpengeperiode er den afhængige variabel, er der beregnet prædikterede gennemsnit for begge grupper, som tager hensyn til eventuelle over-/underrepræsentationer af bestemte karakteristika. Det prædikterede gennemsnit for gruppen af dagpengemodtagere, som udfører frivilligt, ulønnet arbejde, er 28 uger, hvor det for de øvrige dagpengemodtagere fortsat er 26 uger.

Tabel 6. Dagpengeperiode for dagpengemodtagere med forskelligt omfang af frivilligt, ulønnet arbejde

	Antal timer ugentligt for dagpengemodtagere, der har indberettet frivilligt, ulønnet arbejde			
	0-1 time	1-4 timer	5-15 timer	Over 15 timer
Senest sammenhængende dagpengeperiode (antal uger)	24	32	34	39
N	48	93	44	21

Kilde: Deloittes spørgeskemaundersøgelse og DREAM-data.

4.3 Opsamling

Kapitlet giver anledning til følgende konklusioner for vurderingen af længden af dagpengeperioden:

- Omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde betyder, at der ikke kan foretages deciderede effektanalyser af det frivillige, ulønnede arbejdes betydning for længden af dagpengeperioden. Resultaterne i evalueringen er derfor baseret på deskriptive analyser og er således indikative.
- De deskriptive analyser indikerer, at ledige, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, har længere dagpengeperiode end den gennemsnitlige ledige. Denne sammenhæng forsvinder ikke, når der kontrolleres for forhold som alder, køn, etnicitet, beskæftigelsesgrad to år før forsøgsperioden, a-kasse, civilstatus og bopæl.
- Ovenstående analyser viser endvidere, at dagpengemodtagere, der gør brug af forsøgsordningen ved at udføre frivilligt, ulønnet arbejde i 5-15 timer ugentligt, har længere dagpengeperiode end de dagpengemodtagere, der i mindre omfang udfører frivilligt, ulønnet arbejde.

Bilag A: Evalueringens design

Analysedesign for evalueringen

Evalueringen af forsøgsordningen er baseret på følgende datakilder:

- Spørgeskemaundersøgelse foretaget af Deloitte blandt 10.272 tilfældigt udvalgte dagpengemodtagere.
- Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, DREAM.

Analysedelen kan inddeles i tre dele:

1. Kortlægning af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde og brug af forsøgsordningen med udgangspunkt i Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.
2. Deskriptiv analyse af lediges frivillige, ulønnede arbejdes fortrængning af lønnet arbejdskraft med udgangspunkt i Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.
3. Deskriptiv analyse af frivilligt, ulønnet arbejdes betydning for længden af dagpengeperioden baseret på spørgeskemaresultater kombineret med DREAM-data. Analysen suppleres af en regressionsanalyse, der kontrollerer for forhold som køn, alder, dagpengehistorik osv. Endelig foretages en analyse af sammenhængen mellem graden (antallet af ugentlige timer) af frivilligt, ulønnet arbejde og længden af dagpengeperioden.

Kortlægning af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde

Frivilligt, ulønnet arbejde er, som beskrevet i indledningen, arbejde, der udføres for frivillige organisationer, foreninger eller lignende, der kan udbydes som almindeligt lønarbejde, og som ikke vedrører primær drift og vedligeholdelse. Primær drift og vedligeholdelse er centrale organisatoriske og ledelsesmæssige funktioner, der er med til at sikre organisationens overordnede, administrative drift, og funktioner, der er med til at sikre de fysiske rammer i organisationen. Primær drift og vedligeholdelse er, som beskrevet, ikke omfattet af forsøgsordningen.

I definitionen sondres der desuden mellem *aktiviteter*, der ikke kan udbydes som almindeligt lønarbejde, og *frivilligt, ulønnet arbejde*, der kan udbydes som almindeligt lønarbejde. Aktiviteter medfører ikke fradrag og er for eksempel nødhjælpsindsamling, almindelige forefaldende aktiviteter på sociale cafeer og idrætsaktiviteter i foreninger, hvor det ikke er sædvanligt at ansætte lønnede trænere. Eksempler på frivilligt, ulønnet arbejde er jurist i retshjælpen, socialrådgiver på et krisecenter, reporterarbejde og rådgivning, der kræver eller forudsætter særlig uddannelse.

Til brug for kortlægningen af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde og undersøgelsen af en eventuel underrapportering af frivilligt, ulønnet arbejde i a-kassernes indberetninger har Deloitte i april 2016 gennemført en spørgeskemaundersøgelse. I spørgeskemaundersøgelsen har det været centralt at skelne mellem forskellige typer frivilligt arbejde, herunder frivillige aktiviteter, frivilligt, ulønnet arbejde og frivilligt, ulønnet arbejde, der vedrører primær drift og vedligeholdelse. Respondenterne er som følge heraf blevet spurgt ind til både betingelserne for frivilligt, ulønnet arbejde – for eksempel om arbejdet også udføres af lønnede medarbejdere eller kræver særlig

uddannelse – og til en række eksempler på frivilligt, ulønnet arbejde – for eksempel jurist i retshjælpen og reporterarbejde.

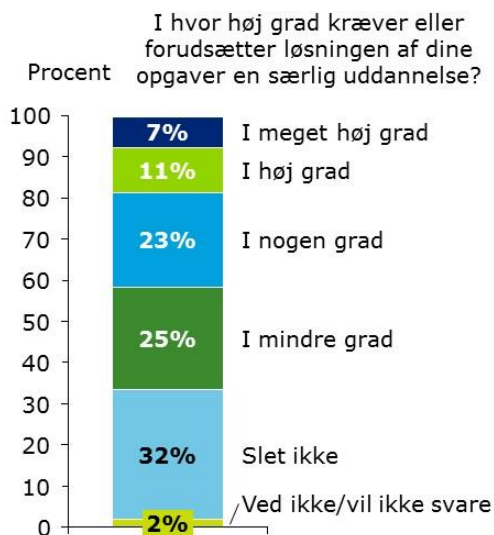
Karakteristika ved frivilligt, ulønnet arbejde anvendt som betingelser for vurdering af spørgeskemabesvarelser

1. Ville opgaverne blive løst af lønnet arbejdskraft, hvis ikke de blev varetaget af frivillige?
2. Bliver opgaverne også løst af lønnet arbejdskraft i foreningen/organisationen?
3. Bliver opgaverne løst af lønnet arbejdskraft i lignende foreninger/organisationer?
4. Er opgaverne tidligere blevet løst af lønnet arbejdskraft i foreningen/organisationen?
5. Er opgaverne i foreningen/organisationen planlagt til på sigt at udvikle sig til lønnet arbejde?
6. Kræver eller forudsætter løsningen af opgaven særlig uddannelse?

I figur 7 og figur 8 afrapporteres respondenternes svar på spørgsmålene til betingelserne for frivilligt, ulønnet arbejde. Spørgsmålene er stillet til de respondenter, der indledningsvist i spørgeskemaet har angivet at udføre frivilligt arbejde under deres ledighed.

Af figur 7 fremgår det, at 18 procent af de respondenter, der udfører frivilligt arbejde, vurderer, at løsningen af deres opgaver i høj grad eller i meget høj grad kræver eller forudsætter særlig uddannelse. Omtrent en tredjedel af respondenterne udfører frivilligt arbejde, der slet ikke kræver eller forudsætter særlig uddannelse.

Figur 7. Betingelser for frivilligt, ulønnet arbejde – del 1

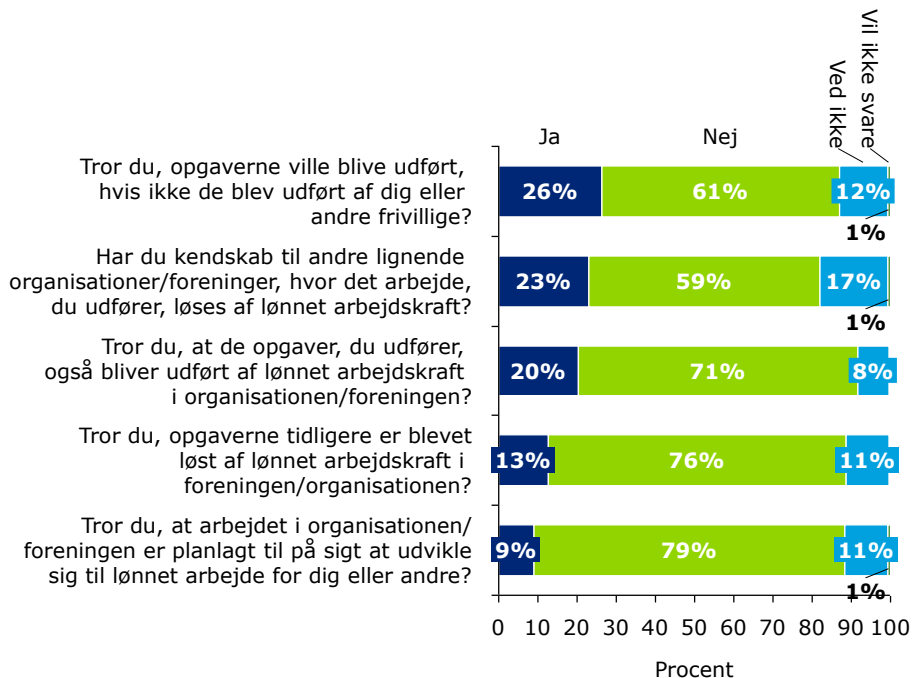
Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Note: N = 930

Figur 8 viser de resterende betingelsesspørgsmål. En fjerdedel af de respondenter, der udfører frivilligt arbejde, vurderer, at opgaverne ville blive udført, hvis ikke de blev udført af frivillige. Omtrent en fjerdedel angiver, at have kendskab til andre lignende organisationer eller foreninger, hvor det arbejde, de udfører, løses af lønnet arbejdskraft. 9 procent vurderer, at arbejdet i organisationen eller foreningen på sigt er planlagt til at udvikle sig

til lønnet arbejde. Størstedelen af de respondenter, der udfører frivilligt arbejde, svarer nej til betingelsesspørgsmålene, hvilket indikerer, at der ikke er tale om frivilligt, ulønnet arbejde.

Figur 8. Betingelser for frivilligt, ulønnet arbejde – del 2

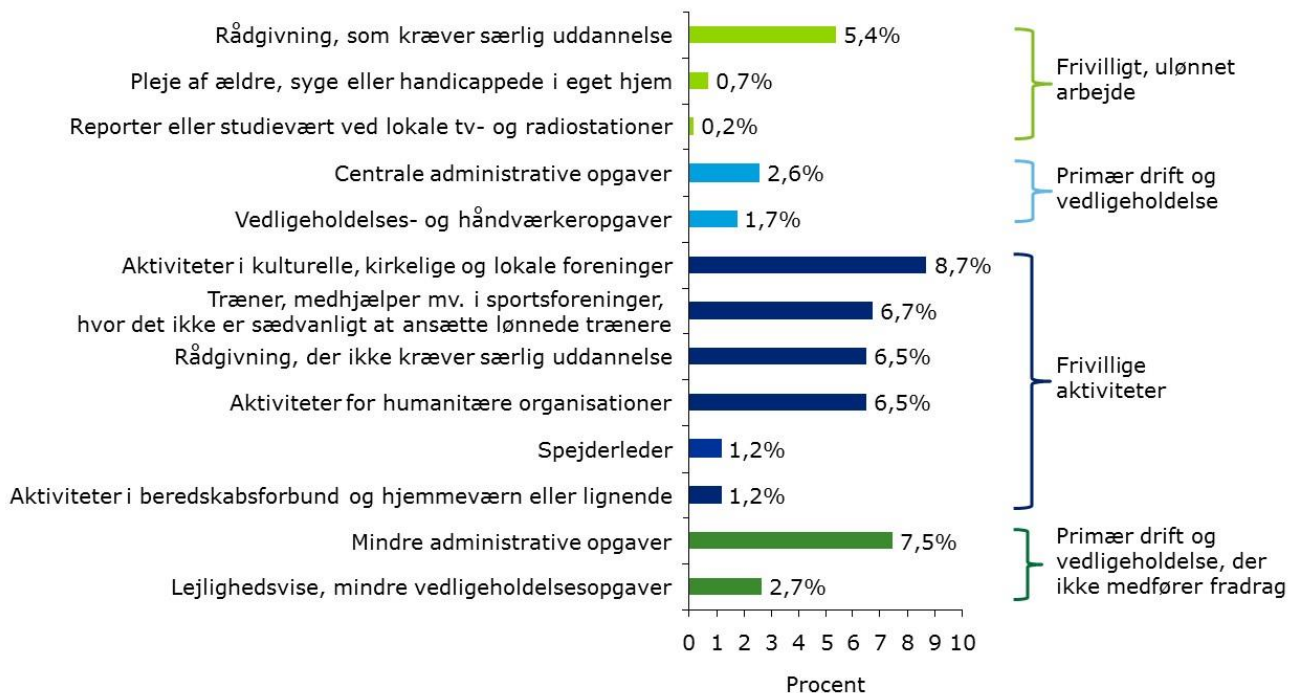
Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Note: N = 930.

En række eksempler på henholdsvis frivillige aktiviteter, frivilligt, ulønnet arbejde og frivilligt, ulønnet arbejde, der vedrører primær drift og vedligeholdelse, er desuden forelagt respondenterne. I figur 9 er andelen af respondenter, der udfører de forskellige typer opgaver, vist.

Figur 9. Eksempler på frivilligt arbejde

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Note: N = 2.802.

De forskellige typer frivilligt arbejde i figur 9 er blot eksempler og skal dermed ikke anses som værende en udtømmende liste. Respondenterne havde i spørgeskemaet mulighed for at angive ikke at løse nogen af ovenstående opgaver i deres frivillige arbejde.

Figur 9 viser, at i alt 6,3 procent af respondenterne udfører opgaver, der i vejledning til bekendtgørelse om fradrag i arbejdsløshedsdagpenge mv. er angivet som eksempler på frivilligt, ulønnet arbejde. De fordeler sig på opgaverne rådgivning, der kræver særlig uddannelse (5,4 procent), pleje af ældre, syge eller handicappede i eget hjem (0,7 procent) og reporterarbejde ved lokale tv- og radiostationer (0,2 procent).

Ved at kombinere betingesspørgsmålene og ovenstående eksempler på frivilligt, ulønnet arbejde er et konservativt og et mindre konservativt bud på omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde konstrueret.

I det mindst konservative bud er medtaget respondenter, der:

- Udfører eksempler på frivilligt, ulønnet arbejde, eller som
- Udfører frivilligt arbejde, der i høj grad kræver eller forudsætter særlig uddannelse, eller som
- Har erklæret sig enige i som minimum to af betingesspørgsmålene, for eksempel at arbejdet i organisationen eller foreningen på sigt er planlagt til at udvikle sig til lønnet arbejde, og at opgaverne tidligere er blevet løst af lønnet arbejdskraft i organisationen eller foreningen.

Det mere konservative bud er lig ovenstående, bortset fra at der her kun medtages de respondenter, der ikke udfører opgaver, der kan karakteriseres som aktiviteter eller primær drift og vedligeholdelse, jf. eksemplerne i vejledningen.

Tabel 7. Estimat af omfang, operationalisering

	Det konser- vative bud	Det mindre konserva- tive bud
Personer, der udelukkende udfører frivilligt, ulønnet arbejde (ingen andre opgaver)	37	-
Personer, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde (uden betingelse om ingen andre opgaver)	-	167
Personer, der ikke har angivet en specifik opgave, men hvor løsningen i meget høj eller i høj grad forudsætter særlig uddannelse	20	20
Personer, der ikke har angivet en specifik opgave, men hvor minimum to betingelsesspørgsmål er krydset af	32	32
Total	89	219
Andel af stikprøven (2.802)	3,2 %	7,8 %

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Tilsammen giver det mest og det mindst konservative bud en indikation af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde blandt dagpengemodtagere i Danmark.

De 89 spørgeskemarespondenter, som i den konservative tolkning af vejledning til bekendtgørelse om fradrag i arbejdsløshedsdagpenge mv., udfører frivilligt, ulønnet arbejde, udgør 3,2 procent af de 2.802 respondenter. De 219 fra den mindst konservative tolkning udgør 7,8 procent.

Antallet af dagpengemodtagere, der løbende udfører frivilligt, ulønnet arbejde, er estimeret ved at beregne 3,2 procent til 7,8 procent af de 69.902 dagpengemodtagere, der i enhver given uge i november 2015 havde modtaget dagpenge i 10 ud af de seneste 15 uger.

Deskriptiv analyse af lediges frivillige, ulønnede arbejdes fortrængning af lønnet arbejdskraft

Det begrænsede omfang af frivilligt, ulønnet arbejde og brugen af forsøgsordningen (5-15 timer om ugen) betyder, at en decideret fortrængningsanalyse ikke er mulig eller relevant at gennemføre. Deloitte har derfor estimeret det maksimale antal effektive årsværk, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, og som potentielt kan fortrænge lønnet arbejdskraft. Med udgangspunkt i en række studier af fortrængning suppleres dette endvidere af en udregning af fortrængning ved brug af den fortrængningsgrad, Deloitte har erfaret fra en tidligere analyse af voksenlærlingeordningen (20 procent).

Deloitte's estimat har taget udgangspunkt i det gennemsnitlige antal timer ugentligt, som respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen har angivet, at de udførte frivilligt, ulønnet arbejde i den seneste måned. Dette antal timer er blevet omregnet til antallet af effektive årsværk (1.628 timer) og opregnet til antal effektive årsværk på et år. Derefter er dette blevet ekstrapoleret fra spørgeskemaundersøgelsens stikprøve til landsplan (se nedenfor). Endelig korrigeres dette antal effektive årsværk for, om de dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, udførte arbejdet i samme eller større omfang før deres ledighed.

Denne udregning er foretaget på både den konservative og den mindre konservative vurdering af antallet af dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde.

Tabel 8. Estimat af antal timer, der årligt er blevet udført frivilligt, ulønnet arbejde ved det mest konservative estimat

Gennemsnitligt antal timer ugentligt	Antal respondenter	Antal timer om ugen	Antal timer om året
Under 1	22	11	572
1-4	33	83	4.290
5-15	17	170	8.840
Over 15	9	180	9.360
Total	81	444	23.062

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Note: Gennemsnittet af intervallet i den timekategori, respondenterne har kunnet vælge, er blevet anvendt til opregningen. Det betyder, at alle dem, der har valgt kategorien 1-4 timer om ugen, har fået tildelt værdien 2,5 timer ugentligt.

Faktoren mellem stikprøven og populationen er $(69.902/2.802)$ 24,9. Denne anvendes til at ekstrapolere antallet af årlige timer i stikprøven til landsplan.

$$24,9 * 23.062 = 574.243 \text{ årlige timer.}$$

Det svarer til cirka 350 effektive årsværk.⁶

For forsøgsordningen (5-15 timer om ugen) gælder således følgende:

$$24,9 * 8.840 = 220.116 \text{ årlige timer}$$

Det svarer til cirka 135 effektive årsværk, som forsøgsordningen ved det mest konservative estimat af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde kan fortrænge.

Tabel 9. Estimat af antal timer, der årligt er blevet udført frivilligt, ulønnet arbejde ved det mindst konservative estimat

Gennemsnitligt antal timer ugentligt	Antal respondenter	Antal timer om ugen	Antal timer om året
Under 1	48	24	1.248
1-4	93	233	12.090
5-15	44	440	22.880
Over 15	21	420	21.840
Total	206	1.117	58.058

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Note: Gennemsnittet af intervallet i den timekategori, respondenterne har kunnet vælge, er blevet anvendt til opregningen. Det betyder, at alle dem, der har valgt kategorien 1-4 timer om ugen, har fået tildelt værdien 2,5 timer ugentligt.

Faktoren mellem stikprøven og populationen er $(69.902/2.802)$ 24,9. Denne anvendes til et ekstrapolere antallet af årlige timer i stikprøven til landsplan.

$$24,9 * 58.058 = 1.445.644 \text{ årlige timer.}$$

Det svarer til cirka 885 effektive årsværk.

For forsøgsordningen (5-15 timer om ugen) gælder således følgende:

$$24,9 * 22.880 = 569.712 \text{ årlige timer}$$

⁶ Effektive årsværk udgør 1.628 timer årligt ved en 37 timers arbejdsuge og fraregnet 6 ugers ferie og helligdage.

Det svarer til cirka 350 effektive årsværk,⁷ som forsøgsordningen ved det mindst konservative estimat af omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde kan fortrænge.

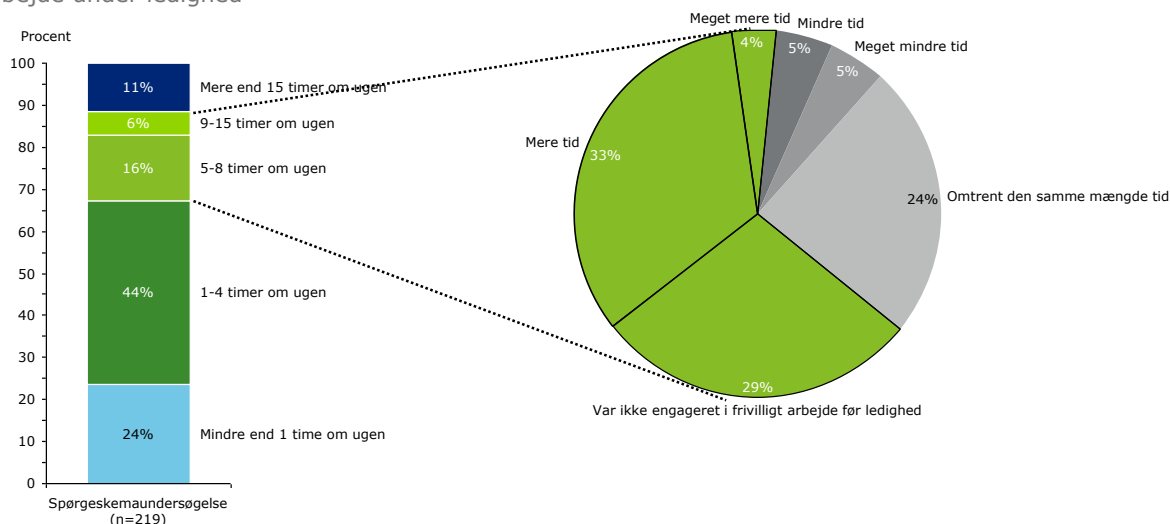
Den fortrængnings­sats, der er kendt fra Deloittes tidligere analyse, er anvendt til estimatet af fortrængning:

20 procent af 135 effektive årsværk = 27
 20 procent af 350 effektive årsværk = 70

Det giver således spændet på 27-70 effektive årsværk.

En tredjedel af de respondenter, der har gjort brug af forsøgsordningen, udførte frivilligt, ulønnet arbejde i samme eller større omfang inden deres ledighed (se figur 10 nedenfor). Det betyder, at kun to tredjedele af ovenstående effektive årsværk kan blive fortrængt som følge af forsøgsordningen.

Figur 10. Frivilligt, ulønnet arbejde før og under ledighed for dagpengemodtagere med frivilligt arbejde under ledighed

Kilde: Deloittes spørgeskemaundersøgelse.

Note: N = 219/45.

Implikationen af figur 7 er således:

66 procent af 27-70 effektive årsværk = 17,8-46,2

Dette afrundes i rapporten til 15-50 effektive årsværk.

Deskriptiv analyse af betydningen af lediges frivillige, ulønnede arbejde for længden af dagpengeperioden

Det begrænsede omfang af respondenter fra spørgeskemaundersøgelsen, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, betyder, at der ikke kan foretages deciderede effektanalyser af det frivillige, ulønnede arbejdes betydning for længden af dagpengeperioden. Resultaterne i analysen af betydningen af frivilligt, ulønnet arbejde for længden af dagpengeperioden er derfor baseret på deskriptive analyser og er således indikative. Endvidere betyder det begrænsede omfang af frivilligt, ulønnet arbejde, at den samlede makro-virkning (som i fortrængningsanalysen) vil være minimal.

⁷ Effektive årsværk udgør 1.628 timer årligt ved en 37 timers arbejdsuge og fraregnet 6 ugers ferie og helligdage.

Der er foretaget en sammenligning af simpelt gennemsnit af uger i den seneste sammenhængende dagpengeperiode for gruppen af dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, og gruppen, der ikke gør. Derudover er der foretaget en analyse indenfor hver a-kasse, der viser, at gruppen af dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, i 24 ud af 26 a-kasser gennemsnitligt har en længere seneste dagpengeperiode end de øvrige dagpengemodtagere.

Samme kontrol er foretaget indenfor forskellige aldersgrupper og regioner, hvor sammenhængen består.

Tabel 10. Forskel i længde af seneste dagpengeperiode (antal uger) mellem dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, og øvrige dagpengemodtagere, fordelt på aldersgrupper

Aldersgruppe	Længde af seneste dagpengeperiode (antal uger)	
	Dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde (n = 219)	Dagpengemodtagere (n = 69.000)
Under 30	33	27
30-39	37	28
40-49	29	25
50-60	26	24
Over 60	32	26

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse og DREAM-data.

Tabel 11. Forskel i længde af seneste dagpengeperiode (antal uger) mellem dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, og øvrige dagpengemodtagere, fordelt på regioner

Region	Længde af seneste dagpengeperiode (antal uger)	
	Dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde (n = 219)	Dagpengemodtagere (n = 69.000)
Hovedstaden	33	27
Sjælland	27	26
Syddanmark	30	25
Midtjylland	33	26
Nordjylland	26	25

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse og DREAM-data.

I et forsøg på at kontrollere for så mange observerbare (og ikke-observerbare) forhold som muligt, anvendes regressionsanalyse som supplement til de rent deskriptive analyser af frivilligt, ulønnet arbejdes betydning for længden af de lediges dagpengeperiode.

Med udgangspunkt i den samlede gruppe af dagpengemodtagere, som stikprøven til spørgeskemaundersøgelsen blev valgt blandt (ca. 69.000), er sammenhængen mellem frivilligt, ulønnet arbejde og længde af dagpengeperioden blevet undersøgt under kontrol for forhold som alder, køn, etnicitet, beskæftigelsesgrad to år før forsøgsperioden og a-kasse.

Tabel 12. Sammenhæng mellem dagpengeperiodens længde og om der udføres frivilligt, ulønnet arbejde (spørgeskema)

Variabel	Model til at estimere længden af dagpengeperiode
Om der udføres frivilligt, ulønnet arbejde (0 = nej, 1 = ja)	3,44* (1,5)
Køn (mand = 0, kvinde = 1)	2,9*** (0,8)
Alder	-0,2*** (0,0)
Region	-0,1 (0,3)
Land (Danmark = 0, vestlig tilkommer = 1, ikke-vestlig tilkommer = 2)	2,6*** (0,7)
Antal uger på dagpenge de seneste 2 år inden forsøgsperioden	0,2*** (0,0)
A-kasse	0,1*** (0,0)
Konstant	20,3*** (2,4)

* p < 0,10, ** p < 0,05, *** p < 0,01

Koefficienternes standardfejl er angivet i parentes.

N = 69.061, Adjusted R² = 0,07

Sammenhængen mellem omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde og længden af dagpengeperioden er ligeledes testet ved hjælp af regressionsanalyse og er fundet statistisk signifikant.

Tabel 13. Sammenhæng mellem dagpengeperiodens længde og antallet af ugentlige timer, der udføres frivilligt, ulønnet arbejde (spørgeskema)

Variabel	Model til at estimere længden af dagpengeperiode
Antal ugentlige timer, der udføres frivilligt, ulønnet arbejde	8,0*** (2,5)
Køn (mand = 0, kvinde = 1)	0,8 (4,5)
Alder	-0,2 (0,2)
Region	-2,0 (1,7)
Land (Danmark = 0, vestlig tilkommer = 1, ikke-vestlig tilkommer = 2)	-3,4 (3,3)
Antal uger på dagpenge de seneste 2 år inden forsøgsperioden	0,3** (0,1)
A-kasse	0,1 (0,1)
Konstant	18,6 (13,5)

* p < 0,10, ** p < 0,05, *** p < 0,01

Koefficienternes standardfejl er angivet i parentes.

N = 81, Adjusted R² = 0,13

Bilag B: Datagrundlag for evalueringen

Bilaget har til formål at beskrive datagrundlaget for evalueringen bestående af henholdsvis indberetninger fra a-kasserne, registerdata vedrørende danske dagpenge- og efterlønsmodtagere og resultater fra en spørgeskemaundersøgelse blandt tilfældigt udvalgte dagpengemodtagere.

Registerdata

DREAM-data fra STAR er brugt til analyserne af dagpengemodtagernes ledighedsperiode. DREAM er en forløbsdatabase baseret på en række data, herunder fra Beskæftigelsesministeriet, Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, CPR-registret og SKAT. DREAM-data indeholder foruden oplysninger om etnisk baggrund, civilstand, bopælskommune og a-kasstillørsforhold desuden ugentlige ydelsesoplysninger for personer, der har været ledige, på efterløn, orlov, kontanthjælp mv.

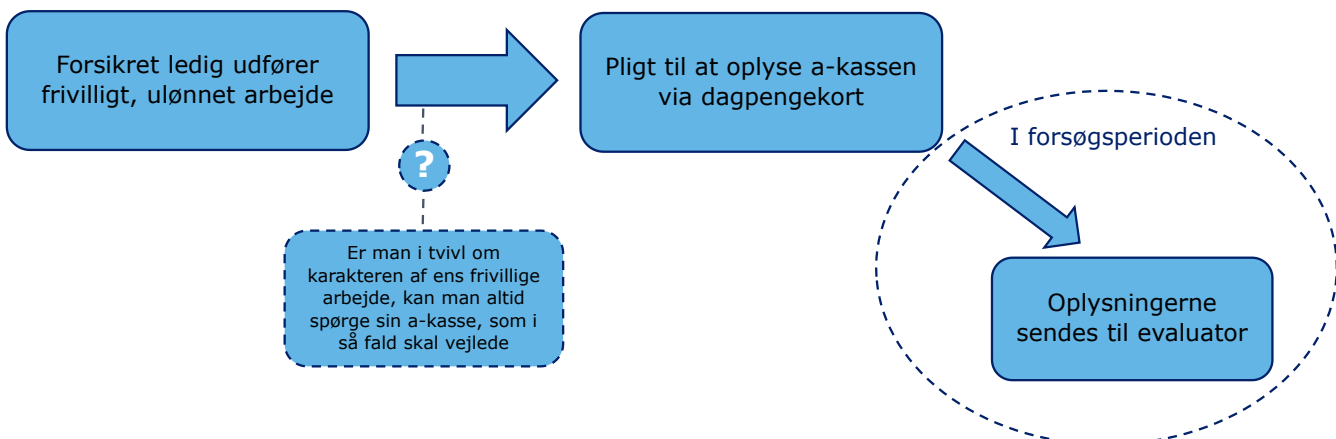
Til brug for evalueringen er DREAM-data indhentet for alle dagpenge- og efterlønsmodtagere, der har modtaget dagpenge eller efterløn i enhver given uge siden forsøgsordningens start 23. marts 2015 (uge 13). DREAM-data er desuden knyttet til a-kassernes indberetninger såvel som spørgeskemaundersøgelsernes resultater som beskrevet i det følgende.

I afgrænsningen af den gruppe borgere, der kategoriseres som dagpengemodtagere, indgår 1) borgere, der modtager enten dagpenge eller feriedagpenge under ledighed uanset ledighedsgrad, 2) borgere, der modtager dagpenge og er i virksomhedsrettede tilbud eller afklarings- og/eller opkvalificeringstilbud og 3) borgere på arbejdsmarkedsydelse.

A-kassernes indberetninger

Som medlem af en a-kasse har man pligt til at oplyse a-kassen om alle forhold, der kan have betydning for retten til blandt andet dagpenge og efterløn.

Figur 11. Forsikrede ledige har pligt til at oplyse arbejdets art og varighed, hvis de udfører frivilligt, ulønnet arbejde

A-kassernes indberetningspligt i forsøgsperioden har været begrænset til de oplysninger, som deres medlemmer har haft pligt til at oplyse på dagpengekortene.

I forbindelse med forsøgsordningen har a-kasserne løbende skullet indberette oplysninger om medlemmer, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde, mens de modtager dagpenge eller efterløn. Til brug for evalueringen er disse oplysninger overleveret til Deloitte. A-kassernes indberetninger består af medlemmernes CPR-nummer og oplysninger om deres frivillige, ulønnede arbejde, herunder antal timer per uge i ugenummer og år og navn eller CVR-nummer på den frivillige organisation, forening eller lignende, som arbejdet er udført for.

664 dagpenge- og efterlønsmodtagere har indberettet frivilligt, ulønnet arbejde siden forsøgsordningens start 23. marts 2015 og indtil uge 18 i 2016 ved evalueringens start.⁸ På baggrund af spørgeskemaundersøgelsen har Deloitte estimeret, at der på ethvert givet tidspunkt er cirka 2.200-5.500 dagpengemodtagere, der udfører frivilligt, ulønnet arbejde. Dette indikerer således, at der er mange dagpengemodtagere, der ikke har indberettet deres frivillige, ulønnede arbejde. Kvaliteten af indberetningerne er endvidere begrænset i flere tilfælde.

Da omfanget og kvaliteten af indberetningerne fra a-kasserne er lav, er en egentlig effektevaluering ikke mulig at gennemføre. Ligeledes vil en karakteristik af borgerne baseret på underrapporterede data med potentielle selektionsbias være fejlbehæftet. Evalueringen er derfor foretaget på basis af spørgeskemadata.

Spørgeskemaundersøgelse

Deloitte gennemførte i april 2016 en spørgeskemaundersøgelse blandt 10.272 tilfældigt udvalgte dagpengemodtagere i Danmark. Spørgeskemaundersøgelsen havde til formål at belyse omfanget af frivilligt, ulønnet arbejde og brugen af forsøgsordningen og at kortlægge en eventuel underrapportering af frivilligt, ulønnet arbejde i a-kassernes indberetninger.

I målgruppen for spørgeskemaundersøgelsen var dagpengemodtagere – ledige såvel som dagpengemodtagere i aktivering (bruttoledighed) – der i enhver given uge af november 2015 havde modtaget dagpenge i som minimum 10 ud af de seneste 15 uger. Målgruppen bestod af i alt 69.837 borgere, som STAR leverede kontaktoplysninger for.

Spørgeskemaundersøgelsen blev udsendt webbaseret til en tilfældigt udvalgt stikprøve på 10.272 borgere i målgruppen. En pilottest af spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført blandt 203 borgere over to uger i marts 2016, hvilket ikke gav anledning til rettelser i skemaet. Spørgeskemaet blev derefter udsendt til 10.069 borgere og forløb i to uger i april 2016, hvorunder to rykkere blev udsendt.

I alt 2.802 borgere besvarede spørgeskemaet, svarende til 27 procent af stikprøven. Henset til udsendelsesmetoden anses svarprocenten som værende tilfredsstillende. I det følgende præsenteres resultaterne af en frafaldsanalyse med henblik på at afdække og validere repræsentativiteten af de personer, der har besvaret spørgeskemaet, i forhold til de personer, der ikke besvarede det.

Tabel 14 og tabel 15 viser et overblik over køns-, alders-, regions- og a-kassetilhørsforholdsfordelingen for de borgere, der henholdsvis besvarede og ikke besvarede spørgeskemaet og for populationen af dagpengemodtagere.

⁸ Henholdsvis 550 dagpengemodtagere og 114 efterlønsmodtagere er medtaget i evalueringen, der blev igangsat efter 58 uger. 31. august 2016 var der registreret 731 ledige med frivilligt, ulønnet arbejde.

Tabel 14. Frafaldsanalyse for spørgeskemaundersøgelse på tværs af alder, køn og region

Variabel	Kategori	Population (N = 69.837)	Besvaret (N = 2.802)	Ikke svaret (N = 7.161)
Alder	Under 30 år	26 %	17 %	28 %
	30-39 år	25 %	21 %	27 %
	40-49 år	20 %	22 %	21 %
	50-59 år	21 %	29 %	18 %
	+60 år	7 %	11 %	6 %
Køn	Mand	43 %	39 %	44 %
	Kvinde	57 %	61 %	56 %
Region	Grønland/Færøerne	0 %	0 %	0 %
	Hovedstaden	34 %	34 %	35 %
	Sjælland	12 %	12 %	12 %
	Syddanmark	20 %	21 %	19 %
	Midtjylland	21 %	21 %	21 %
	Nordjylland	11 %	11 %	11 %
	Ukendt	0 %	0 %	0 %

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Note: N = 69.837/2.802/7.161

Resultaterne af frafaldsanalysen på tværs af alder, køn og region indikerer, at de dagpengemodtagere, der har besvaret spørgeskemaet, er overvejende repræsentative for populationen af dagpengemodtagere, særligt i forhold til geografisk placering. Der er dog en overrepræsentation af kvinder såvel som midaldrende og ældre dagpengemodtagere blandt de borgere, der har besvaret spørgeskemaet i sammenligning med populationen.

Der er imidlertid ingen nævneværdige forskelle mellem populationen og de borgere, der har valgt ikke at besvare spørgeskemaet. Dette indikerer, at der ingen systematiske frafald er sket som følge af hverken borgernes alder, køn eller region. Følgende tabel angiver fordelingen på tværs af a-kassetilhørsforhold.

Tabel 15. Frafaldsanalyse for spørgeskemaundersøgelse på tværs af a-kassetilhørsforhold

Kategori	Population (N = 69.837)	Besvaret (N = 2.802)	Ikke svaret (N = 7.161)
Arbejdsløshedskassen for Journalistik, Kommunikation og Sprog	2 %	2 %	1 %
Socialpædagogernes A-kasse	2 %	1 %	2 %
Faglig Fælles A-kasse	15 %	11 %	14 %
FOA – Fag og Arbejdes A-kasse	8 %	6 %	8 %
Lærernes A-kasse	1 %	1 %	1 %
Det Faglige Hus' A-kasse	5 %	4 %	5 %
Metalarbejdernes A-kasse	3 %	2 %	3 %
Fødevareforbundet NNF's A-kasse	1 %	1 %	1 %
El-Fagets A-kasse	0 %	0 %	0 %
Byggefagenes A-kasse	1 %	0 %	1 %
HK/Danmarks A-kasse	11 %	13 %	11 %
Min A-kasse	3 %	4 %	3 %
Funktionærernes og Servicefagenes A-kasse	1 %	1 %	1 %
A-kassen LH (Lederne)	3 %	5 %	3 %
Teknikernes A-kasse	2 %	2 %	2 %
Kristelig A-kasse	11 %	9 %	11 %
Danske Sundhedsorganisationers A-kasse (DSA)	1 %	2 %	1 %
Børne- og Ungdomspædagogernes Landsdækkende A-kasse	3 %	2 %	3 %
Frie Funktionærers A-kasse	1 %	1 %	1 %
Akademikernes A-kasse	8 %	10 %	8 %

Kategori	Population (N = 69.837)	Besvaret (N = 2.802)	Ikke svaret (N = 7.161)
Magistrenes A-kasse	5 %	5 %	5 %
Funktionærernes og Tjenestemændenes Fælles A-kasse	5 %	6 %	5 %
ASE A-kasse	5 %	5 %	6 %
DANA – De selvstændiges A-kasse	1 %	1 %	1 %
CA A-kasse	3 %	4 %	3 %

Kilde: Deloitte's spørgeskemaundersøgelse.

Note: N = 69.837/2.802/7.161

Tabellen viser, at de borgere, der besvarede spørgeskemaet, er repræsentative for populationen og dem, der ikke besvarede spørgeskemaet. Der er en mindre overrepræsentation af medlemmer af HK/Danmarks A-kasse, Lædernes A-kasse og Akademikernes A-kasse og en mindre underrepræsentation af medlemmer af FOA og Faglig Fælles A-kasse blandt personer, der har besvaret spørgeskemaet i forhold til populationen.

Overordnet set vidner frafaldsanalysen ikke om systematiske frafald af bestemte grupper borgere, hvormed det konkluderes, at spørgeskemaundersøgelsen er repræsentativ for populationen.

Bilag C: Litteraturliste

Dahlberg, M. & A. Forslund (2005). Direct Displacement Effects of Labour Market Programmes, *Scandinavian Journal of Economics*, 107(3), 475-494.

Deloitte (2013). Evaluering af Voksenlæringsordningen, Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Fridberg, Torben & Lars Skov Henriksen (red.) (2014). Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Kangasharu, A. (2007). Do wage subsidies increase employment in subsidized firms, *Economica*, 74, 51-67.

Pons, G. and J. Nielsen Arendt (2010). The effect of a wage subsidy on employment in the subsidized firm. AKF working paper.

Deloitte i Danmark

Deloitte leverer ydelser indenfor revision, consulting, financial advisory, risikostyring, skat og dertil knyttede ydelser til både offentlige og private kunder i en lang række brancher. Deloitte betjener fire ud af fem virksomheder på listen over verdens største selskaber, Fortune Global 500®, gennem et globalt forbundet netværk af medlemsfirmaer i over 150 lande, der leverer kompetencer og viden i verdensklasse og service af høj kvalitet til at håndtere kundernes mest komplekse forretningsmæssige udfordringer. Vil du vide mere om, hvordan Deloitte omkring 240.000 medarbejdere gør en forskel, der betyder noget, så besøg os på Facebook, LinkedIn eller Twitter.

Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Deloitte er en betegnelse for Deloitte Touche Tohmatsu Limited, der er et britisk selskab med begrænset ansvar (DTTL), dets netværk af medlemsfirmaer og deres tilknyttede virksomheder. DTTL og alle dets medlemsfirmaer udgør separate og uafhængige juridiske enheder. DTTL (der også betegnes Deloitte Global) leverer ikke selv ydelser til kunderne. Vi henviser til www.deloitte.dk/Om-Deloitte for en udførlig beskrivelse af DTTL og dets medlemsfirmaer.

© 2016 Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab. Medlem af Deloitte Touche Tohmatsu Limited